

KIJKWIJZER: THUISTAAL IN EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING BASISONDERWIJS

VEILIG KLASKLIMAAT	Klasinrichting/ klasopstelling	Schaal
	1. Ik zorg ervoor dat de thuiscultuur en de thuistaal zichtbaar aanwezig zijn in de klas a. Aan de muur b. In de hoeken	1 2 3 4 5 6
	2. Ik moedig kinderen <u>expliciet</u> aan om ook eens te kiezen voor materiaal in hun thuistaal of andere talen	1 2 3 4 5 6
	Klasmanagement	
	3. Ik maak duidelijke afspraken met de kinderen over het gebruik van (thuis)taal om uitsluiting tegen te gaan	1 2 3 4 5 6
	4. Ik zet de thuistaal in ter verduidelijking van instructies	1 2 3 4 5 6
	5. Ik stimuleer dat kinderen ter verduidelijking van instructies hun thuistaal kunnen gebruiken	1 2 3 4 5 6
	6. Ik gebruik de thuistaal in visuele ondersteuning om de zelfredzaamheid van de kinderen te bevorderen	1 2 3 4 5 6
7. Ik stimuleer kinderen om in kleine groepjes in de eigen taal te overleggen en elkaar te helpen	1 2 3 4 5 6	

Voorbeelden

1a. Je kan in je klas volgende zaken aan de muur hangen: posters, welkomstwoorden in de thuistalen, een familiemuur, een wereldkaart met informatie over de landen, foto's en prenten die de diversiteit in de maatschappij weerspiegelen, de namen van de kinderen, vlaggen uit verschillende landen, kunst uit verschillende culturen, ...

1b. Richt je hoeken meertalig en intercultureel in: voorwerpen uit verschillende thuisculturen (let op voor stereotypen!), boeken (prentenboeken en informatieve boeken) in de thuistalen, kranten en tijdschriften in de thuistalen, verkleedkleden uit verschillende culturen, poppen die de diversiteit weerspiegelen, keukengerei uit verschillende culturen, dozen/ zakjes/ ... uit verschillende culturen in de winkelhoek, luistercd's in de thuistalen, stempels in de thuistalen/ woordkaarten in de thuistalen/... in de schrijfhoek, talensensibiliserende gezelschapsspelen, muziek en instrumenten uit verschillende culturen, ...

2. K: Geef tijdens het spelen in bvb. de poppenhoek gerichte opdrachten aan de kleuters: 'Kan je voor mij een Turks theetje klaarmaken?', ...

L: Spoor kinderen aan om tijdens hoekenwerk/ een vrij moment expliciet te kiezen om met enkele kinderen een gezelschapsspel te spelen waarbij ze hun thuistaal kunnen inzetten.

4. Gebruik een lijstje met belangrijke woorden in de thuistaal

6. Gebruik bordjes die de dagindeling visualiseren, die aangeven welke activiteiten er worden gegeven, welk materiaal waar hoort, ... en schrijf de benaming er in het Nederlands en in de thuistaal bij

7. Organiseer na een gezamenlijke activiteit een verwerking in je hoekenwerk/ contractwerk door bijvoorbeeld een 'taalzwak' en 'taalsterk' kind met dezelfde thuistaal een opdracht te geven, waarbij ze hun thuistaal kunnen inzetten

VEILIG KLASKLIMAAT	Welbevinden	
	8. Ik gebruik woordjes in de thuistaal om een kind te troosten, op het gemak te stellen, te begroeten, ...	1 2 3 4 5 6
	9. Ik laat toe dat kinderen hun emoties uiten in de thuistaal bij conflicten, ...	1 2 3 4 5 6
	10. Ik laat interactie in de thuistaal toe bij informele momenten tussen kinderen	1 2 3 4 5 6
	11. We zingen en beluisteren ook liedjes in de eigen taal van de kinderen en in andere talen	1 2 3 4 5 6
	12. Ik bekrachtig de eigen taal en de meertaligheid van de kinderen	1 2 3 4 5 6
	13. Ik stimuleer de kinderen om materiaal in de eigen taal en uit de thuiscultuur mee te brengen	1 2 3 4 5 6
	14. Ik stimuleer waardering en bewondering voor de thuistaal of het gebruik van andere talen door de kinderen	1 2 3 4 5 6
	15. Ik let erop het gebruik van thuistaal niet als negatief te stigmatiseren	1 2 3 4 5 6
	16. Ik laat kinderen toe iets uit te proberen in hun thuistaal en er mag hier al eens iets misgaan	1 2 3 4 5 6
	Talig klimaat – globaal over de taken heen	
	17. Ik stimuleer het gebruik van de thuistaal door aan kinderen te vragen hoe ze een woord in hun eigen taal noemen	1 2 3 4 5 6

Voorbeelden

- 8.K: Stel in het begin van het schooljaar (of bij de instap van nieuwe peuters/ kleuters) samen met ouders een lijst op met troostwoorden in de thuistaal.
9. Geef kinderen -wanneer ze ruzie hebben gemaakt, boos of verdrietig zijn- in eerste instantie ruimte en tijd om zich te uiten in hun thuistaal. Dit is een heel natuurlijk proces. Nadien kan je vragen om je uitleg te geven in het Nederlands of schakel je de hulp in van een kind/ broer/ zus of een native speaker aanwezig op school met dezelfde thuistaal
10. Dit kan op verschillende momenten: bij het uiten van gevoelens, tijdens vrij spel, bij het binnen- en buitengaan van de klas, tijdens de speeltijd, tussen opdrachten, ...
11. Spoor kinderen aan om regelmatig lievelingsliedjes mee te brengen (in hun thuistaal, andere talen, dialect, ...). Verzamel de liedjes in de luisterhoek en/ of gebruik ze tijdens bewegingsactiviteiten, opruimmomenten, ...
17. Laat kinderen voorbeelden van woorden geven, een voorwerp in de thuistaal benoemen, eens tellen in de thuistaal (of samen met alle kinderen), ...

VEILIG KLASKLIMAAT	18. Ik vertaal Nederlandse woorden soms in de thuistaal (of laat ze vertalen) om een voorwerp of een begrip duidelijk te maken	1 2 3 4 5 6
	19. Ik laat interactie tussen kleuters in de thuistaal toe en ga hier niet expliciet tegen in	1 2 3 4 5 6
	20. Ik pik in op wat door een kind in de thuistaal wordt aangebracht. Ik negeer deze input niet	1 2 3 4 5 6
	21. Ik bouw verder op/ verbind de talige productie van de kinderen in hun thuistaal	1 2 3 4 5 6
	22. Ik verplicht kinderen niet om voor elkaar te vertalen (niet alle kinderen kunnen dit aan)	1 2 3 4 5 6
	23. Ik geef kinderen ruim de kans om te antwoorden door rustig op hun antwoord te wachten	1 2 3 4 5 6
	24. Ik ga in eerste instantie in op/ ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal. Ik doe hierbij al het mogelijke om het kind te verstaan.	1 2 3 4 5 6

Extra focus

BETEKENISVOLLE TAKEN	De taken	
	25. Ik bied authentieke en betekenisvolle taken aan waarin de thuishalen functioneel worden ingezet	1 2 3 4 5 6
	26. Ik stimuleer de inbreng van de kinderen (in de thuistaal)	1 2 3 4 5 6
	27. Ik zet taken in met als doel talensensibilisering	1 2 3 4 5 6
	28. Ik stimuleer in het opgeven van taken ook output in de thuistaal	1 2 3 4 5 6
	29. Als een kind zijn/ haar thuistaal gebruikt, blijf ik het motiveren en positieve aandacht geven	1 2 3 4 5 6
	Motivatie en betrokkenheid	
	30. Ik kies taken die aansluiten bij de thuiscultuur/ gebruik maken van de thuistaal van het kind om de motivatie te verhogen	1 2 3 4 5 6
	31. Ik geef kinderen positieve aandacht wanneer ze hun thuistaal gebruiken	1 2 3 4 5 6
	Kansen voor een rijk taalaanbod en taalproductie/ interactie	
	32. Ik zorg voor veel variatie in het taalaanbod door verhalen, liedjes, rijmpjes, poppenkast, spelletjes, boekjes, ... in de verschillende thuishalen aan te bieden	1 2 3 4 5 6
	33. Ik zet ouders en meertalige collega's in om in hun thuistaal een verhaal te komen vertellen, iets te demonstreren, muziek te maken, ...	1 2 3 4 5 6

	34. Kinderen in mijn klas mogen ook opzoekingen doen in hun eigen taal	1 2 3 4 5 6
	35. Ik laat de thuistaal toe ter ondersteuning	1 2 3 4 5 6
	36. Ik stimuleer kinderen om (op bepaalde momenten) ook te overleggen in hun thuistaal bij een taak	1 2 3 4 5 6
	37. Ik stimuleer kinderen om aan elkaar vragen te stellen in hun thuistaal	1 2 3 4 5 6
	38. Ik stimuleer kinderen om elkaar uitleg te geven in hun thuistaal, zowel over instructies als over inhoud	1 2 3 4 5 6

Voorbeelden

25. K: Maak bv. een winkellijstje met een paar kleuters en stimuleer hen om in de winkelhoek boodschappen te doen terwijl ze hun thuistaal inzetten. Je werkt dan met een taal homogeen groepje.

Ga echt naar bv. een Marokkaanse winkel en laat de Arabisch/ Berbers sprekende kinderen het woord voeren in de thuistaal.

L: Laat kinderen hun thuistaal actief inzetten bij bijvoorbeeld opzoekingswerk

26. K: Kinderen brengen voorwerpen mee uit de thuiscultuur. Je speelt hier op in en incorporeert het in je activiteit

L: Stimuleer kinderen om dingen in de thuistaal of in andere talen van thuis mee te brengen.

Laat kinderen in de eigen taal iets opzoeken op internet, ...

27. Organiseer bv. een activiteit waarbij je kinderen laat aanvoelen hoe het voelt om een taal te horen die je niet kent

28. L: Laat kinderen een schrijfoopdracht uitvoeren in de thuistaal

34. L: Voorzie materialen waar kinderen opzoekingen in kunnen doen in de thuistaal: op internet, in bronnenboeken in de thuistaal, ...

35. K: Tijdens het geven van instructies kunnen kinderen elkaar in de thuistaal ondersteunen: jassen aandoen, toiletbezoek, verlaten van de klas, taakverdeling

L: Bv. bij rekenen, maar ook bij begripsondersteuning in de taalles, tijdens Wereldoriëntatie, ...

BETEKENISVOLLE TAKEN	Werkvormen	
	39.Ik stel ook met opzet taal homogene groepjes samen om interactie, onderlinge ondersteuning of output in de thuistaal te bevorderen	1 2 3 4 5 6
	40.Ik voorzie steeds een terugkoppeling naar het Nederlands wanneer de leerlingen een opdracht in de thuistaal mogen voorbereiden/ uitvoeren	1 2 3 4 5 6
	41.Ik voorzie werkvormen die aanleiding geven tot interactie in de thuistaal	1 2 3 4 5 6
	42.Tijdens groepswork zet ik kinderen aan tot interactie in de thuistaal	1 2 3 4 5 6

Extra focus

Voorbeelden

39. K: Kies er eens voor om bewust kinderen met dezelfde thuistaal te laten samenspelen in de verkleedhoek, poppenhoek, schrijfhoek, ... Dit kan een rijke kans zijn om de gewoontes en gebruiken van de kinderen hun thuiscultuur te observeren.

L: Na een groepswork of individuele taak waarbij de thuistaal werd ingezet, voorzie je een terugkoppeling naar het Nederlands. Dit kan op verschillende manieren: mondeling voor de hele groep, een geschreven eindproduct, een creatieve verwerking (toneel, ...)

40. K: Tijdens de afsluitronde/ evaluatieronde na het hoekenwerk laat je kinderen die hun thuistaal hebben ingezet tijdens het spelen aan het woord in het Nederlands om te vertellen wat ze gespeeld, gekookt, geschreven, ... hebben. Indien ze niet durven spreken in het Nederlands, stimuleer je hen zonder hen te dwingen!

41 + 42. Je kan hiervoor gebruik maken van coöperatieve werkvormen

GERICHTE ONDERSTEUNING	43. Ik ga als leerkracht evenzeer in op wat kinderen vertellen in hun thuistaal. Hierbij kan ik geholpen worden door andere kinderen en door native speakers in onze school aanwezig	1 2 3 4 5 6
	44. Ik ga als leerkracht evenzeer in op vragen en problemen van kinderen in hun thuistaal. Hierbij kan ik geholpen worden door andere kinderen of native speakers in onze school aanwezig	1 2 3 4 5 6
	45. Ik geef kinderen de kans om zelf naar oplossingen te zoeken en ondersteun hen hierin. De thuistaal mag hierin voor mij een functie vervullen	1 2 3 4 5 6
	46. Ik zet de expertise van kinderen in om te controleren of een begrip begrepen is	1 2 3 4 5 6
	47. Als (meertalige) leerkracht zet ik ook mijn thuistaal in om mezelf duidelijk te maken	1 2 3 4 5 6
	48. Ik probeer ook onvolledige uitingen van kinderen in hun thuistaal te ontrafelen	1 2 3 4 5 6
	49. Ik ga in eerste instantie in op/ ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal	1 2 3 4 5 6

Extra focus

Voorbeelden

44. Wanneer kinderen ruzie maken, er een conflict gaande is, ...

46. Tijdens begripsonderhandeling of bij nieuwe wiskundige begrippen, ...

47. Dit kunnen naast vreemde talen ook dialecten zijn

48. Vraag op verschillende manieren door om een kind te begrijpen. Indien dit niet lukt kan je andere kinderen met dezelfde thuistaal erbij betrekken

Naar: Bultynck, K., Sierens, S., Van AVermaet, P. & Verhelst, M. (2008), Vooronderzoek m.b.t de plaats van de thuistalen van de allochtone kinderen binnen onderwijs en opvang in vier scholen van het project 'Thuistaal op school'. Gent: Steunpunt Diversiteit en Leren & Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.

Gebaseerd op: Verhelst, M; & Van den Branden, K. (1999), Observeren in kleuterklassen. Indicatoren voor krachtige leeromgevingen voor taalvaardigheidsonderwijs. Leuven: Steunpunt NT2.

Eerste herwerking: Ria Carette en Evita Willaert 2009

Tweede herwerking: Ayse İşçi en Sara Gielen 2014